

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De duodecim fratribus martyribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Iumbæ traditur sepultura. Non enim ausi erant secus, atquæ ille iusserat, facere. Ibi verò manus Domini virtutum signa cumulatè edidit.

Mulier quædam triginta annorum cæcitate multata, cum eò aduenisset, deterfa caligine, ex fide abscellit videns. Contracta recepit membrorum usum & incolumitatem. Betzela mulier nobilis, integra hebdomada neque comedens, neque dormiens, nimio dentium dolore eam mirè discruciente, ex puluere sepulcri eius, spuo permixto, locum doloris perunxit, & ilicò se sensit liberatam. Lector eius ecclesiæ, à medicis desperatus, quòd morbi importunitate vexatus, septem diebus nihil alimonix sumpsisset: in grabato allatus ad sancti sepulcrum, vti cum fide aduenerat, ita medicinam ex puluere percepit. Mulier quædam in somnis, diabolo eam instigante, multos sibijpsi colaphos infrungebat, direque se verberabat: ea statim vt adspexit sanctum sepulcrum, turpissimū hostem euomuit. Improbis quidam Episcopus, beati viri sepulcrum proteruè conculcans, mox contractis neruis, caduco morbo se sensit grauissimè torqueri. Petit igitur humiliter à sancto remedium, & impetrat: ostenditque in eo virtus diuina geminam potentiam, tum vindictæ, tum veniæ.

Mulier quædam à primo ortu rota paralyti dissoluta, à parentibus apportatur ad beati antistitis monumentum, & simulatquæ illud conspicatur, membra inculta vident, & dissoluta solidantur. Repentè igitur sanata per Dominum, suis pedibus repetit domum suam. Sacerdos quidam ad S. Vuinebaudi sepulcrum seruiens, è scala ruens, & per eius gradus asperos admodum contritus, ad beati Lupi monumentum adductus est, & sanitati restitutus. Multa alia illic miracula ex fide perentibus Christi benignitate exhibentur.

O verè inclytum sacerdotem, qui in corpore degens, Christo accuratè seruiuit: & nunc in cælum receptus, & requie fruens in aula semper vernantis paradisi, ob duplicata talenta ingressus est in gaudium Domini sui, & Angelicis iunctus carminibus, victor ex hoste triumphat: sociatusque martyrum purpuratis agminibus, & à Domino coronatus, regnat in gloria, expectans diem Domini sanctamque resurrectionem, suscitandus ab Agno, id est, Domino nostro Iesu Christo: qui coronis laudibusque afficit sanctos suos, & instar radiantis crystalli, splendore admirabili odoreque incomparabili beatissimi confessoris sui Lupi triumphos muneratur: Cui est honor & gloria cum patre & spiritu paracleto in Trinitate perfecta & vnitare perenni, in cuncta secula seculorum, Amen.

VITA ET AGON SANCTORVM DVODE-
CIM FRATRVM MARTYRVVM, PER D. ALPH-
num Archiepiscopum Salernitanum versu
hexametro edita.

EPISTOLA AVTHORIS AD ROFFRIDVM.

VNDE nimis studuit tua nos reuocare voluntas,
Res leuis hæc, Roffride, fuit contenta meoque,
Et paucorum iudicio, quos nostra iocoso
Sæpè leuare solent multumque poemata risu:
In quibus esse quidem valet omnis idoneus author,
Et facili poterit quod dicere conuenit arte.
At quod ferre iubes, non est tolerabile pondus,

Viribus & nostris æquum: nam si dabit ausum
Improbitas tua, mox facundia nostra videbis
Quòd cadat in vitium, tibi nec fortassè placebit,
Quòd tanto studio desiderioque requiris.

Præcipis historiam duodenū scribere fratrum
Versibus herois veterem, sint vndè creati,
Et generis titulos, Fideique celebra facta:
Indè tyrannorum cum quo fortissima bella
Conseruere, quibusque locis, quo tempore palmam
Martyrij, dignas & suscepere coronas:

A 3

Postque

Postque quod Arethis magnus Princeps Beneuentum
 Corpora diuersis sparsimque iacentia terris
 Transtulerit, nunc & qua sunt, sepeliuerit æde.
 Hæc magni repetis, quam si mihi creditor esses
 Aeris, & es certè, tibi nos debere negamus
 Nunquam: sed vellem non his parere rogatis,
 Si possem. Non is tamen es, qui coepta relinquas,
 Teque sinas vinci. Parebo: iussio tanta
 Excusabit opus, vel si non distet ab illis
 Vni quæ tantum Cicero vult esse legenda.
 Tu prece continua multo studiosius insta,
 Vt qui martyribus fuerat dux spiritus, idem
 Horum me faciat tandem pro laude disertum.

VITAE HISTORIA.

Septemb. 1.
 Aphrica
 quondam
 probatorum
 virorum fe-
 rax.

PHRICA post Latium terrarum maxima quondam

Egregios habuisse viros virtute probatos,
 Viribus & summis præclaros pace vel armis,
 Artibus inignes, terraque marique potentes,
 Fertur, quos in Cannensi certamine victi
 Romani sensere duces, quod mundus iniquum
 Extimuit facinus. Iuxta, propiusque perennem
 Tum fuit & miseram caput orbis Roma ruinam.
 Hæc regio, postquam Deus immortalis ab alto
 Virginis in gremium descenderat, vnde salutem
 Humani generis decreuit sumere carnem,

Sacra Redemptoris seruantem iura cohortem
 Occultrabat ob immites sine fine tyrannos.

Hic vrbs extabat Drumentum nomine dicta,

In qua magnus & illustris cum coniuge Tecla

Vir Bonifacius à Fescenninis erat armis

Indutus fidei, simplex & iustus vterque.

His tot erant nati numero, quot habent duo lustra

Annos, adiunctis annis super illa duobus.

Dictus Donatus prior est, Felixque secundus,

Tertius (vt perhibent) Arontius est vocitatus,

Quartus Honoratus, quintus * Fortunatianus.

Hic, & de reliquis duo sunt, quos posse venire

Lex pedis in carmen prohibet: nam tertia quintum

Primaque postremum, sic hunc, qui septimus extat,

Syllaba de versis pellit statione secunda.

Hæc tamen his pedibus decurrere nomina fas sit,

Et liceat solitum ius soluere carminis huius:

Non erit hoc vitium. Sextus quoque * Sabinianus,

* Septimius septimus, octauus * Ianuari,

Et nonus Felix, decimus Vitalis habetur,

Vndecimus * Satorus, Repositus duodenus.

Hos simul assidue sanctam docuere parentes

Obseruare fidem, nec eos nisi quod didicerunt,

Scire volebant te natum de lumine, Christe,

Iustitiæ, vel virtutis quem semper amare

Est: cui sæpè parens hac voce locutus vterque

Accipitur: Iesu bone, qui sine labe vocaris

Agnus, qui que nouo reparasti lumine mundum

Affectum tenebris, scelerum sub nube iacentem,

Fac sis natorum solita pietate misertus,

Quos monui seruire tibi, propriosque dicani:

Efficè ne pereant, nec quenquam scire deorum

Patria & pa-
 rentes san-
 ctorum duo-
 decim fra-
 trum.

* aliàs For-
 tunatus

* al. Sabin-
 auius
 * al. Septimi-
 nius
 * Ianuarius
 * al. Satyrus

In fide Ca-
 tholica à
 sanctis pa-
 rentibus in-
 struuntur.

DE XII. FRATRIB. MARTYR. BENEVENTANIS.

Fas sit eis præter te, qui super omnia regnas.
 Iamque probis ætas pueriles actibus annos
 Sanctorum superare suo pro posse parabat.
 Seminibus patrijs erat illis fertile pectus,
 Frugibus ut segetum campus solet ingeniosus.
 Instabat suprema dies, fundique larisque,
 Spernere quæque placet, quibus in præcordia Christus
 Spem dederat, quàm sit mundus potiora ferendi.
 Non socij, non cognati, non ille parentum
 Qui solet affectus naturæ lege valere,
 Plus reliquis retinere valent, Primumque fideli
 Multos Pœnorum cœtus munimine verbi
 A simulacrorum defendunt ignibus aris:

Indè velut toridem præclara micantibus horis
 Illa dies, quam tunc nitidissimus exhibet annus,
 Cum sol octipedis sub tempore solstitiali
 Prima tenet cancri vestigia, noctis opacas
 Summis auxilijs radiorum summouet umbras,
 Sic statuunt proprijs à ciuibus exitialem
 Pellere culturam celeri ratione, vel omni
 Signorum virtute: Iouem nam quisque prophanus,
 Et simul Alcidem vesana mente colebat,
 Pontifices & eis solenni iure litabant,
 Thure, quod Euphrates mandarat naue, Sabæo,
 Omne domicilium fumabat dæmonis. Huc se
 Proripiunt fratres: Cæco quid pectora, dicunt,
 Turbine vestra nimis miseri confunditis vsque?
 Num Deus Alcides natus Ioue? surdus vterque
 Non habet, orantes qua vos exaudiat, aurem.
 Dicce creatori, non te factura creatis
 Subdere, supremaque Deo persoluere vota,
 Quæ tantis studijs das infernalibus umbris.

Non valer opprobrium tantum sufferre sacerdos
 Hercules, in medium veniens Florentius ira
 Valdè commotus, magna comitante caterua
 Pontificum, dixit: Cuius vos religionis,
 Edite, vel quibus estis vos natalibus orti?
 Cœtus ad hæc fratrum: Nostrum cultumque genusque
 Vera fides Christi decorat. Florentius inquit:
 Ergone venistis cultus reprobare deorum?
 Nota nec Herculei sunt vobis Maximiani,
 Alcida: atque Ioui quæ perdunt insa rebelles?
 Hunc, quem constanter fertis vos credere, Christum
 Innumerabilibus pœnis perière professi.

Talia dicentem fratrum sic turba refellit:
 Nulla fides, & nulla salus est prorsus in orbe
 Præter quam colimus.* Quis nam Tirythius iste,
 Et Iouis hic vobis poterit præstare salutem?
 Quos etiam baratri Stygialis pœna tenebit,
 Feruida Plutonis comburet flamma perusti
 Victimæ Vulcani fabricantis fulmina. Vester
 Hic erit Augustus, quem Minos, vel Radamanthus
 Omni iudicio condemnat. Vana quidem hæc est
 Fabula vestrorum nugis comperta deorum:
 At peiora satis vestros artus, animasque
 Debita nequitijs tantis tormenta manebunt,
 Quorum nullus erit post omnia secula finis:
 Quosque putatis ut infanos vincique, morique

Omnia tē-
 poralia sper-
 nūt propter
 Christum.

Multos re-
 uocant à si-
 mulacrorū
 cultura.

Docent nō
 esse sacrifi-
 candum de-
 monijs.

*quam

Iohan. y.

S E P T E M B E R.

Sap. 3.

Tormentis actos, caelestis curia fertis
Vsq̄ coronabit non deficientibus vnquam :
Hos Deus in mundo, velut in fornacibus aurum
Artifices docti, probat: horum spectat agones,
Et vincentibus his habitis meliora rependet,
Pro terra caelum, modico pro tempore vita
Viuerē perpetuum, pro natis cuncta polorum

Apoc. 7.

Agmina, pro rebus paradisi gaudia summa :
Non sitient, non esurient, non percutientur
Sole, vel aestu, clamor, luctus, non dolor vllus
Amplius ex illis quenquam turbare valebit :
Cumque dies totum concusserit vltimus orbem,
Censores mundi Christo cum principe fient.

Multi cre-
dūt in Chri-
stum & ba-
ptizantur.

Maxima pars plebis, sanctis dicentibus ista,
Grande sacramentum fidei baptisma recepit.
Dic age, Florenti, dat donatiua ministris
Alcides proprijs, tantis æquanda triumphis ?
Qui sibi, nec tibi defunctus valet auxiliari,
Vtque suis verbis vtar, qui dura Leonis
Contriuerat facili, dum viueret, ora labore,
Perculit & Cacum proflantem fortius Aetna,
Atque renascentem toties prostrauerat Hydram,
Frugerat Anthæum procū à tellure retentum,
Quisque suis omnem subiecit viribus orbem,
Non potuit vestis Centauri sanguine tincta,
Pellicis inuecta, quam Deianira furore
Texuerat, solita virtute leuare dolorem.

Sic ait: O varios, validos & passē labores,
Non te Centauri, non Cerberus atque gigantes,
Non, quæ fudisti, mouerunt monstra, sed arte
Fœmineaque manu moreris, furialis amictus
Viscera dilacerat, statum pulmonibus haurit.
Iuppiter, in me nunc fulmen iace quæso coruscum,
Pascere, Iuno, meis, quas condis, cladibus: Hæc sunt
Quæ nimis inuiso decuit donare nouercam :
Erpe me vitæ, corpusque laboribus aptum
Confice, non tibi iam de me sperare licebit.

S. Cyprianus
Carthagi-
nensis Epi-
scopus ad
martyrium
eos animat.

Interea Rhetor præclarus, philosophusque,
Post martyr Cyprianusungebatur honore
Pontificatus Ecclesiæ Carthaginensis.
Hic vbi tot fratrum sensit mirabile factum,
Orantem direxit eos ad se properare
Quantocyus, patrio quos sic animauit amore :
Si respondendum vobis certantibus esset
Humana re, non etiam si cuncta darentur
Quæ sunt in mundo, morientes illa iuarent.
Muneribus quis enim post mortem à talibus vsura
Expetat? Hæc quanuis se plus vtentibus ipsa
Durent, intereunt tamen omnia: gloria vestra
Christus erit, Iesus merces, Deus ipse corona,
Quem iam confessi primordia religiosa
Fecistis: Constante & hoc, quod restat, inite
Certamen: Corpus, crucis est quod morte redemptum,
Non timeat sustes: Quod si mortalia membra
Stringuntur nexu non spiritus ille ligatur,
Qui caelum scandit, carnis statione relicta.
Pœna breuis, gladius si guttur frugerit, omnes
Mœroris curas in gaudia longa remutat.

Vos

Vos dignæ proles, dignisque parentibus ortæ
Estis, sicut in exemplo perpenditur almo,
Fructus nanque bonos bona semper germinat arbor.

Postquàm sic dixit, cunctis ætate priorem
Presbyterum fecit Donatum. Nec mora Felix
Hypodiaconus est factus: quos intrepidanter
Ut tribuant ægris animis consulta salutis,
Accumulans fidei cultum cum pace suprema
Dimisit. Fratrum mox concio docta fidelis
Cunctorum morbos expellere cœpit ab vrbe,
Non medicinali ferro, nec melle, nec herbis,
Vndè fit antidotum: Sed eis medicina probata
Christi nomen erat. Vim verbi non feret huius
Languor: ad hoc teter tenuit quos spiritus artus
Effugit obsessos, sanctisque dicata potestas
Se quoque pellendi quòd sit sermone, fatetur.
Hoc probat euentus. Quædam matrona senatrix
Nomine Restituta, domo plùs, tristia multò
Signa ferens erat in vidua: spes vnica cuius
Filius immanes motusque ferebat acerbos
Dæmonis. Hic pueri clamabat ab ore furentis:
Huc nisi Donatus, Felix, & cætera fratrum
Concio conueniat, non hoc à vase recedam.

Est ad eos missum: nam supplicium rolerare
Nati non poterat mater. Carthagine nondùm
Exierant missi, subito cùm stare gregatim
Inueniunt sanctos: dicunt mandata precanter,
Ut placeat pueri tormenta videre, parentem
Solari propè casuram de limine vitæ.
Dat pietatis amor legatos esse sequendos.
Conuenère domos fiducia maxima fratres,
Ducentes secum pellentes dæmona curas.

Restituta suis complens clamoribus æthra,
Ante pedes horum lachrymando corruit, orat
Donatum, potius quem nomine prodit iniquus,
Felicemque sibi misereri, reddere natum,
Hostis quem vesanus habet, quem nocte dieque
Afficit, & lacerat, suffocat, territat, arctat.
Cui sancti dixere: Deos quid posse putatis
Vestros? Cur non subueniunt pueroque tibi que?
Nõnne Iouem decuit succurrere casibus istis?
Cur hoc tale malum nec Apollinis arte leuatur?
Pauca Deo datus respondit ad ista Tribunus

Pacificis dictis: Vtinàm medicamina vestra
Prodesse, vt magnificè donis preciosis
Donatos hodiè vos vrbs Carthago videret.
Sancta cohors risum tunc significando modestum
Talia spondentem sic est affata Tribunum:
Omnia quæ tellus, quæ pontus præstat, vt aer,
Vilia sunt valdè, nobis inhonesta putamus,
Et cunctis mortalibus: est hoc munere maius
Scilicet id, quo vera Dei titulatur imago:
Hic fuit eius naturæ, quòd viuere semper
Deberet felix, ea sed vitata prioris
Fecerat hunc miserum vitio natura parentis:
Quod fuit, est & idem, solumque manere beatè
Desijt, & meritò pœnas hinc & cruciatus
Suffinet æternos tandem mens, carne relicta:

Cui

Matth. 7.

Donatum
presbyterum,
Felicè hy-
podiaconum
creat.

Clarè mul-
tis miracu-
lis sancti
martyres.

Quædam ma-
trona rogat
sanctos fra-
tres vt eij-
ciat dæmo-
nem ab ob-
sesso filio.

Cui nisi morte sua mundi spes vnica Christus,
Amisſam nullus potuit reparare ſalutem,
Ad quam credentes ducit, reliquosque perenni
Concremat igne. Parum ne videtur, ab exitiali
Hos reuocare via? Ne nos certamus in iſta,
Hic labor incumbit, plus omni munere nobis
Iſta placent, pluris facimus, quam corpora, mentes.
Vos hac, quæ cinis eſt, tantum de carne timetis,
Eſt quæ gemma, nihil pueri de mente doletis.
Spondeat hunc mater ſimulacra nefanda relictum
Ire, creatori feruiturumque, videbis
Quod dæmon fugiat, puerum nec torqueat vltra.

Mater ſic, potuit quam feſtinantiſ, inquit:
Ex vobis quoniam pendet mea vita, ſalusque,
Spondeo facturam me iam quodcunque iubetis:
Confiteor Chriſtum veſtrum, quod protinus omnis
Noſtra domus faciet, tantum mihi filius eſto
Sanus. Nonne ſatis paucis dixiſſe videtur?
Itur ad auxilium pueri, precibusque ſeorsum
Atque diutiſ inſtatur. Promiſſa manentes
Intenti ſunt conciuſ hinc, indè clientes,
Mater & illa ſui nati confecta ruinis,
Sat tempeſtiuam ſeram putat eſſe medelam.

Surgit Donatus, ſit lecto proximus ægri,
Et dicit: O Deus æternorum Chriſte creator,
Qui prolem Chananææ pœnis eripuisti
Talibus, iſtius miſeræ miſerere dolores,
A te ſolamen, quod puro corde requirit,
Annue: progeniem proprium columenque decusque
Dæmonis à laqueo tetri diſſolue maligno.
Finierat. Subitò rugiens ferus exilit hoſtis,
Indiciumque ſui nullum fugiendo relinquit.
Inſonuit lætata domus clamoribus: illuc
Vndique concurſum fuerat: memorabile factum
Sanctorum populi tollunt ad ſydera plures,
Tale nihil quenquam dicunt feciſſe deorum.
Sanatus terræ proſtratus ſemina vitæ
Poſtulat æternæ, quæ mox data ſuſcipit ipſe.
Tunc mater Chriſto (Quid enim dubitaret?) adhæſit,
Et quod promiſit, compleuit mente fideli.
Tum magnam populi diuina potentia partem
Traxit ad immenſum patriæ cæleſtis amorem.
Hincque ſuam fratrum repedit conuentus ad Urbem,
Robore quaſſatas mentes firmare virili,
Néve labent, fidei fortes opponere muros.

Auribus hoc iam Roma ſuis, quibus omnia, ſentit,
Et ſcelus approbat, atque nefas contemnere ſacra
Tarpeij louis, & magni ius Cæſaris ipſum:
Hoſtiles animo motus, & iurgia captat
Non odij veteris, non cædis, non aliquantum
Abſtinet irarum, tanquam Barchina propago
Pullulet, & porta modò ſit cernenda Latina:
Diſponit gladios, ſanctorum viſcera ferro
Præcipitem præceps ſcrutatam Valerianum
Dirigit: implent vt Carthaginis omnia plauſu
Mœnia, tympana cum citharis, & barbitus, Urbis
Præfectum veniſſe docent. Iſ triftis ad ædes
It Reſtituræ, nam linea ſanguinis alti

Regibus

Spondet fe-
cieturos, ſi
ea credere
velit.

Eccè orati-
onis virtus.

Expellitur
dæmon ab
obſeſſo.

Mater cum
filio credit.

Valerianus
venit Car-
thaginè ad
inquirendâ
ſanctos mar-
tyres,

Regibus ex atavis inerat communis vtrique.
 Clauserat illa domum sonitu concussa fenatrix,
 Officiumque Deo gratum, præconia laudis
 Christicolis coniuncta choris, immensa ferebat.

Hanc ita Præfectus verbis affatur ineptis:
 Ni consanguinitas, qua iungimur, ipsa vetaret,
 Sacrilegam noster gladius te iure feriret,
 Et fieres canibus, truncato vertice, pastus:
 Euacuas leges, quibus est & subditus idem
 Terrarum dominus Cæsar: libamina spernis,
 Quæ teretem stabili conseruant fœdere mundum.
 Quis tua vipereo cordis penetralia virus
 Infecit? Quis & illustrem natalibus, atque
 Forma, diuitijs, & sensu præcipitavit
 Crimen in obscœnum? Veneris plus luce corusca
 Ora quis obduxit tenebris? Vbi vestis & illa,
 Quæ solet aurato plumata nitescere cocco?
 Quôve laborabas, vbi sunt gestamina cultus?
 Non video digitos solito radiare hyacintho,
 Vlla nec in flauos rutilantia ferta capillos:
 Te tam deiectam, tam vilem, tam tenebrosam
 Numina fecerunt, hæc numina spera rependunt.

Dixerat. Illa refert: Horas Præfecte fuisse
 Me patris atque viri cum diuitijs opulentam
 Exoticarum rerum, tum fundis, domibusque:
 Omnia penè dedi pro dulci prole tuenda,
 Atrox quam dæmon vexabat. Non ego Ianum,
 Qui nunc Clusius est, nunc ipse Patulcius idem,
 Ridendum numen, donauit cum sale farre?
 Et caricis Aristeum, boue culta Priapum?
 Herbiferique rudi seruantem ruris asello?
 Semicaprum capro Faunum? Tiranaque tauro?
 Alciden raptis? causis immanibus orcum?
 Mille Iouem vitulis? totidem te falcifer agnis?
 Nonne racemifero feci solennia Baccho?
 Multoties etiam Veneri, Cererique litauit:
 Sed mihi poscenti non affuit vllus eorum.

Proh pudor à quibus auxilium decepta petebam,
 Quorum pars stupris, pars cladibus antè vacabat,
 Et furtis: alios Regno terrisque repulso,
 Exustos alios, omnes & morte retentos
 Nouimus. Est sed vera salus medicinaque Christus,
 Qui me seruauit, natum saluauit, auerni
 Faucibus abstraxit, meritis precibusque suorum
 Sanctorum, dæmon quos pessimus omnibus horis
 Nomine clamabat, quos & virtute ferebat
 Præcipuos. His auditis, Præfectus iniquus
 Inquit: Dic vbi sunt hi, quæve morentur in vrbe.
 Cui sic illa refert: Drummentinis potiuntur
 Hospitijs. Victorem mox accire Tribunal
 Præfectus iubet, & Drummentum dirigit, ista
 Mandans: Perge celer stipatus milite, sæuos
 Et fratres blasphemantes decreta deorum
 Omnimodis inquire, repertos colla catenis
 Nexos, fac nostrum presentes ante tribunal.

Victor ad hoc animo faciendum tendit coedem
 Quo directus erat: sed talibus excidit ausis
 Aetherea virtute repressus, repperit omnes

Restituta
 matrona
 Valeriani
 cognata.

Ea docet,
 Christū fili-
 um suū libe-
 rasse à dæ-
 monio per
 merita san-
 ctorum fra-
 trū, deos ve-
 rô gentium
 nihil posse.

Victor tri-
 bunus mitti-
 tur ut com-
 prehendat
 martyres.

Oran-

Orantes, vultum quibus intulit ipse minacem,
 Hæc referens: O turba deis inuisa supremis,
 Vos hominum crimen, quo certius omne piatur,
 Spernere libamen populos suadendo docetis.
 Donatus respondit: Auarum spero putares
 Plenum diuitijs, si nil conferret egenis:
 Rebus abundamus, quas vos & habere deceret:
 Hæ sunt caelestes, damus has cupientibus omnes,
 Spontè Deo viuo qui colla tumentia flectunt.

Victor ad hæc: Post ergo Iouem qui credat & acrem
 Non erit Alciden, si cuncti credimus istum
 Esse Deum solum, quem dicitis. Indè beatus
 Donatus dixit: Ratione probabimus apta,
 Hos, Victor, non esse Deos. Hominum prior aras
 Antè pererrato quàm cali filius orbe
 Saturnus naui Tuscum venisset in annem,
 Montibus & syluis vitam ducebat agrestem,
 Moribus & tectis, potuque ciboque ferarum.
 Hic docuit tam dispersos & legibus vri,
 Et ratione frui, Latium meritoque vocari
 Italiam, cuius tutus latuisset in oris.

Indè rudis Regem diuino cœpit honore
 Laudibus & summis extollere concio, vel quòd
 Struxerat huic animos humanis cultibus ipse,
 Vel quòd adulanti sibi præmia grata ferebat.
 Denique sic charus proprijs cùm ciuibus esset,
 Mortuus effigie quò donaretur acerna,
 Est visum populo, quæ testaretur amorem,
 Imperiumque sui: quem posteritas coluisse
 Dicitur, vt cupidos faceret de more sequentes
 Ad benè regnandum. Sic India maxima Bacchum,
 Creta Iouem, Venerem Cyprus, plebs Delphica Phœbum,
 Nobilis atque Samus Iunonem, Troiaque Martem,
 Alciden Lindus, sacrauit Roma Quirinum.
 Vt reliquos taceam, Saturnum pectore sano
 Esse Deum censes, qui nati cesserat iræ,
 Qui pulsus Regno fugit, latuitque tot annis?
 Quòve modo credis non vim mortemque timere,
 Qui fugit, vt lateat? qui nullam sperat habere,
 Ad pelagi fluctus nisi confugiendo, salutem?
 Quis Deus hic erat? Hinc sequitur, quòd celsa potestas
 Natorum non sit, cùm non fuit vlla parentis.
 Ergò nec Alcides Deus est, nec Iuppiter ipse.

At verè Deus est, cui nulla superflua, nulla
 Imperfecta valent, aut extera, prorsus inesse.
 Hic de materia nulla, nec pondere quouis
 Mundanam molem tam mira condidit arte,
 Casibus addictam nullis, sed creditur eius
 Perpetua ratione regi, virtute tueri.
 Hunc homines infelices cognoscere nolunt,
 In simulacrorum dum corda superstitione
 Deponunt, & sublimem, quem conditor idem
 His dederat vultum, quo possent cernere cælum,
 In terram flectunt potius, quaruntque deorsùm,
 Quod debent sursùm. Quantum sit mente minutus,
 Dicere quis poterit, statuas qui poscit, & orat?
 Atque die toto suspirat, supplicat, adstat?
 Assidet illis, siue stipem iacit, aut litat? Et cùm

Suspi-

S. Donatus
 probat Iouem
 & caeteros,
 fallos esse deos.

Ostendit huc
 esse Deum,
 qui fecit cælum
 & terram.

Suspiciat tanto studio, qui fecerat illas,
 Contemnit fabrum? Quæ res peruersior ista,
 Si statuarius eijcitur, statua venerantur,
 Quis deos fecit, votis non poscitur vllis?
 Quam ve potestatem, quam vim retinere valebunt,
 Cum qui fecerit, haud habeat? Sed nec faber illis
 Quos habuit sensus, audire, videre, aliosque
 Ferre quidem potuit. Vium, qui viuere quærit,
 Est: Deum credat: Moriatur nanque necesse est,
 Qui se defunctis adiudicat. Est tibi, Victor,
 De Ioue, vel reliquis dubitatio quælibet: Vna,
 Victor ait, tantum: cur effigies dare possunt
 Supplicibus responsa suis? Nam quod deitatis
 Nil habeant penitus, facili ratione probasti.

Donatus dixit: Res, de qua consulis, hæc est
 Humani generis deceptio, pernicièsque,
 Vnde quod emergat, rationem si cupis, edam.
 Has prius in species quam pontus, terra, polusque
 Extarent, opifex rerum Deus arte suprema
 Composuit Cherubin, Seraphin, necnon aliorum
 Agmina spirituum: quos inter condecorauit
 Sic mirabilis, sic & preciosus vnus,
 Eius ad ornatum reliqui quasi vestis vt essent,
 Quo preciosa nimis tantorum gloria longè
 Præcipuum faceret, cui non æquabilis esset.
 Qui cum sic inter sociorum castra niteret
 Perspicuè, stellas velut inter Luna minores,
 Mox maiestati diuinæ, qua fuerat tunc
 Inferior tantum, similem se posse putauit
 Arque parem fieri, Sed quid latet Omnipotentem?
 Dum cupit hæc, cecidit, secum deiectus & ordo
 Nequitia fuit eiusdem: genus vnde creator
 Protinus humanum finxit tellure madenti,
 Cui patriam, decus, & lucem præberet eorum:
 Id quoque militiæ bonitatis amore ligata
 Aequandum numero decreuit prole futura.
 Principioque virum cum coniuge protulit orbi,
 Et posuit medijs paradisi in fructibus, illi
 Mandans, Ex omni paradisi vescere ligno,
 De ligno verò nè mande bonique mali que,
 In quo consistit nocitura scientia vitæ,
 Mortis & intentans pœnam, si fortè fuisset
 Hæc transgressus homo. Sed apostata spiritus ille
 Vidit, & inuidit, doluitque, quod vndè superbus
 Decidit, humano generi locus ille daretur.

Tunc oculis Eua dirum se vertit in anguem,
 Arboris & veritæ ieiunia soluere fructu,
 (Res erat hæc etenim pulcherrima) suavit, & illa
 Decepit decepta virum: mox deliciarum
 Cum sorte loco caruit, vitamque perennem
 Qui fruiturus erat felix, nisi culpa fuisset,
 Præcepti, pœnæ, vel muneris immemor idem
 Perdidit, & mundo regioni mortis adhæsit.

Hoc ita confuso, lamentum, mœror, & angor,
 Et dolor, obtrectatio, desperatio, luctus,
 Aerumna, angor, sollicitudo, molestia, languor,
 Et metus, atque pudor, pauor, exanimatio, terror,
 Ira, libido, odium, discordia, si qua vel huius

B

Sui

Miratur Vi-
 ctor, deos
 supplicibus
 dare respõ-
 sa.

Luciferi ca-
 sus cum suis
 adhaerenti-
 bus.

Homo cre-
 atur, vt pos-
 sideat dia-
 boli locum.
 Gen. 2.

Peccat ho-
 mo seducti-
 one diaboli.
 Gen. 3.

Demon hominem docuit adorare simulacra per quæ responsa ei dedit.

Lapsus hominis per Christum reparatur.

Credit Victor cum suis militibus in Christum.

Sancti martyres ad tribunal Præfecti sistuntur.

Sunt generis, genus omne suum cepere: priusque
Post protoplasti delictum pestifer egit
Angelus immensum facinus liuoris iniqui,
Perderet ut frater fratrem. Scelus inde, nefasque
Crimen, & omne malum Domino calique soli que
Inuisum docuit populos, tantumque subegit
Hos, ut adorarent, spreto factore, creata,
Aëra scilicet, & terram, pontumque, polumque,
Ignem, sydera, stellas, fontes, flumina, ventos,
Et nemora, & lapides, immania monstra ferarum,
Vel quicquid solui poterat: statuasque deorum,
Per quas deceptis responsa nocua referret,
Instituit, iussitque coli, sic impulit illos
In barathrum mortis, quo se miser excrucandum
Nouerat æternum. Fuit hoc miserabile cunctis
Ius mortalibus impositum, dum cunctipotentis
Filius, humanæ summa pietate ruina
Compatiens, mirabiliter de Virgine carnem
Sumpsit, & effuso precioso sanguine priscum
Soluit delictum, culmen credentibus atque
Præbuit, vnde prius primi cecidere parentes.

Hinc est, quod Sathanas doctissimus arte nocendi,
Nam nec momento desistit perditus vno
Exercere nefas: regesque, ducesque, tribunos
Christum confessis multos facit esse tyrannos,
Ut pereat secura fides, quam sapè doloris
Interitusque sui causam videt esse secundi.
Hic tuus, o Victor, Iouis est, Saturnus, Apollo,
Hic Cyrrhæa quidem secreta retexit, & iste
Anseris horrenda Capitolia voce tuentis
Ignauum numen peiores ut potè cunctis
Gentibus edocuit dominos seruire Quirites.
Nunc agè, nè cæcus furor hic te perdat & error
Tantis supplicijs, ex toto corde fatere
Esse Deum Christum, sacroque renascere fonte.

Victor ut à cuncto fratrum pia dicta senatu
Hæc sensit, cum militibus diuina salutis
Perpetuæ lætus suscepit munera. Longo
Cumque moram vitam fecissent tempore, plures
Qui caperent illos Præfectus misit, & omnes
Compedibus nexos Carthaginis arce retrusit.
Iamque dies alius comitantes ocia somnos
Expulerat, roseis solaris stella quadrigis
Ibat in excelsum, sibi cum iubet ante tribunal
Adduci sanctos acer Præfectus, eosque
Increpat his verbis: Summosque, hominesque, deosque
Iure quidem rebar studijs huc usque colendos
Omnibus, irrita nec digitis incendere thura,
Vana nec orantem me soluere vota putabam.
Vos (ut comperimus) nixu quocunque valetis,
Exhibitos superis tot religionis honores
Temporibus cunctis, contemnitis, esseque nusquam,
Nescio quo pacto tamen, hos impunè probatis.
O quoties quoties esset mihi cultus inanis
Victima perniciem, sed non latura salutem.
Talibus ipse fidem forsàn nugis adhiberem,
Ni Iouis auxilijs mundus confideret omnis,
Illius & nutu Romana potentia semper

Mitte-

Mitteret indomitas sub fortia foedera gentes.

Sed vos obtestor per cali numina, qui nunc
Orbis ad exitium scelus hoc defenditis, vnde
Improbam dirum primum mens ista venenum
Hauit, & Herculei foedum plus sanguine monstri?
O pietas innata deis, quae sola furentes
Blasphemosque reos non mortis damna ferendo
Perdit, sed patria tantum bonitate monendo
Suffert: nam merito vos iam palus illa teneret,
Quae negat ascensus inferna petentibus umbris,
Si quenquam superis haec ob maledicta placeret
Perdere. Denique nos, quibus est iniuria nulla
Auribus iratis non admittenda deorum,
Dignos supplicij decernimus omnibus illos,
Qui contra patrias leges pia sacra refutant,
Sacrificate deis, cesset vesania vestra
Vltra diuinos animis audacibus, auxit
Quos dominus Caesar terrarum, soluere cultus.
Sin aliter, per Caesarem tormenta salutem
Praecipites acerrima vos sub tartara mergent.
Maximus hic furor est, insania maxima, crimen
Grande, scelusque nouum, caelestia numina cuidam
In cruce crudeli postponere morte perempto.

Finierat. Retulit Donatus verba quieto
Pectore, corde pio, facie vultuque sereno,
Fratribus adnitentibus: O Praefecte, refelli
Quam facile possis, conflictus hic ipse docebit.
Sacra deis vestris nunquam facimus, neque thura
His incendimus: hunc proprijs infundat amorem
Supplicibus, quibus auxilium Tarpeius opemque
Fert Iouis ille suam, solito qui fulmine rupem
Terret: non odium nobis valet eius obesse,
Non amor ipse quidem, non trux valet ira timorem
Addere: si qua tibi vis est, licet experiaris
Vtrum demonibus possit plebs cedere Christi.
Sed volumus te nosse, quod hoc certamine cuncti
Possumus occidi, vinci non possumus, & quod
Defunctus nostrum fuerit quicumque, superstes
Fortior apparebit, erit victoria nostra,
Virtus nostra, vigor noster, nostrumque trophaeum
Cruce Christi, quod polluto scelus ore vocasti.

Infremuit Praefectus ad haec: Tunc mandat in omnes
Fustibus hos animaduerti. Constante ad ictus
Corpora multiplices tenduntur sacra, cutisque
Scinditur, atteritur caro, sanguis defluit, ossa
Franguntur, nudantur viscera, spesque, fidesque,
Et dilectio sola manent, quae tam cruciatus
Immanes superant: tantum sunt dulcia Christi
Praemia militibus. Post ista pericula tetro
Carceris & diro sancti religantur in antro,
Ut Regi, si res sinat, omnes Maximiano
Represententur: media cum nocte repente
Caelesti fulsit custodia lumine, quod non
Lumina custodum valuerunt ferre, sed vnus
Ex his dum studiosius intendit, profitetur
Amisisse suum: factumque stupentibus ipsis,
Angelus in tantis fulgens splendoribus inquit:
Misit me Dominus dissolueri vincula vestra.

B 2

Dixe-

Egregiu S.
Donati ad
iudicem re-
sponsum.

Fustibus ca-
duntur SS.
martyres.

In carcere
destruduntur.

Angelus Do-
mini dissol-
uit eorum
vincula.

Tota ciuitas hoc mouetur miraculo.

Dixerat, & subito, quibus ardebantur eorum
Colla, manusque, pedes, ruptæ cecidère catenæ.

His mirabilibus Carthago superba mouetur,
Exultat populus, collaudat & omnipotentis
Christi virtutem, sanctos veneratur: iniquum,
Immanem, sæuum, violentum, carnificemque
Dicit Præfectum, cuius furor impietatum
Transcendit metas, humanæ rupit & ipsa
Fœdera naturæ, quem mentis non pudor vllus
A scelerum tanto valuit reuocare reatu.

Senferat attonitus populari voce tyrannus
Ciuibus execrabile factum displicuisse,
Mœnibus atque viris illustrem fortibus urbem
Coniurare timet, vel, quod solet ipsa, rebellis
Nè fiat, nè plus noceat, ne denique contra
Arma furor reparet, timido tum pectore curas
Colligit ingentes: & secum mente volutat,
Quid sit opus facto, nec eum suffragia possunt
Vlla, fugam præter, causa quacunq; tueri.

Fugit Præfectus nocte media, assumptis secum sanctis fratribus.

Noctis ad ingressum nauem de littore solui
Secretò iubet, & truciùs dubium variumque
Carpit iter pelagi, nocturna silentia rixæ
Eripuère metus, & cuius luce potiri
Non potuit, tandem tenebroso tempore sumpsit
Noctis amicus opem: nullum formidinis vltra
Stare locum reputauit amens, sed perdere sacra
Intrepidus sæuis deuouit corpora pœnis.

Prospera gauisi, sicut rebantur, in altum
Vela dabant nauæ, procùl & Carthaginis altæ.
Mœnibus abducti gratam tribuère quietem
Corporibus fessis: subito cum turbidus Auster
Aëra concutiens rutilantia luce serena
Sydera condensis & nubibus abdidit attris,
Flatibus horrifonis vasti maris vnda procellis
Intumuit. Trepidæ nauis tunc rector in omnes
Clamat, vt euigilent, pelagique proteruia, monstrat,
Quanta paret, totumque polum Zephyrisque nothisque,
Et mare confusum, nescit qua parte carinam
Obuertat: ferit hanc contrarius vndique ventus.
Ensiser Orion sydus trepidabile nautis
Solus habet cælum, dux quæ solet esse viarum
Congrua temonis non lucet stella minoris:
Omnibus efficitur momentis sæuior ira
Ponti: puppe, simul prora dextraque sinistra
Intrat parte fretum, desperat quisque salutis
Auxilium. Iam Præfectum suprema minantem
Pœnitet aufugij, superos, Acherontaque poscit,
Votaque decernit non perficientia quicquam.

Periclitatur de vita, agitarus marinis fluctibus.

Vertitur ad sanctos, si fortè iuuamina ferre
Possent in tanto casu: tandem vocat omnes
Nominibus fratres, rogat hos, oratque superna,
Quam profitebantur, virtute fugare procellas.
Cui mox arcano sic reddunt pectore voces
Donatus, Felixque sacras: Præfecte, nocentem
Si te numinibus, quæ cunctis excolis horis,
Omne scelus faceret, non plus irata nocere
Deberent meritò tibi, quam tot mortibus vltra:
Nec dici fas est, vt iusti quilibet in se

Poscit sanctorum suffragia.

Obti-

Obtineant, operantibus illis si modò credas
Euenisse nefas tantum: sed credere quenquam
Mente quidem sanum nequaquam posse putamus,
Vt bona, vel mala, quæ non sunt, tua numina præsent.

Ergò superstitiola nimis cultura recedat
Prorsus, & à solito læsum libamine pectus
Fac cures, Christumque colas, simulacra refutes,
Vt quòd te pudeat quæ dæmonis arte maligna
Feceris, hinc certè maris indignatio cesset.

Et Præfectus ad hæc: Mihi res hæc iusta videtur,
Numen adorari, quod tanta pericula soluit:
Nec tam praua mihi mens est, nec dira voluntas,
Vt cuius fuero liber virtutibus, illi

Ingratus fiam: tantum nè corpora nostra
In tumultis tumulare suis mare possit iniquum,
Scilicet horrendo nè belua quælibet ore
Sorbeat, efficito precibus. Sic fatur: at illi
Protinus incipiunt aures pulsare tonantis

Vocibus his: Elementorum dominator & author
Christe Deus, cui tam pelagi, quàm cætera rerum
Inclinat natura caput, quæ prodere nunquam
Præter te potuit, proprias nec condere vires,
Has ponti depelle minas, non iusta tyrannum

Vltio, rot miseris non insipientia mergat,
Quannis hoc meruisse suo pro crimine certum
Sit, tamen his emptis precio maiore cruoris
Vt fauceas instare licet, tu fons pietatis,
Spes solaminis, auxiliij fiducia, vitæ

Subsidium, portus requieci, semita pacis,
Irradia miseris, pereuntibus auxiliare,
Erige labentes, mergentes excipe, sicut
Quondam discipulos his casibus interituros.

Talibus in diebus condentia nubila cælum
Discedunt, vltra nec tangere fluctibus audent
Acquoris ira ratem: leni componitur aura
Tunc facies pelagi, tumidi maris vnda paludis
Efficitur stagnum. iam fletus omnis amarus
Nauita compefcit, gaudetque timore fugato,

Se nimis horrendam mortis fugisse ruinam
Sanctorum meritis, multique repente secuti
Sunt Christum: solus mendaci clamitat ore
Præfectus, virtute Iouis pacata videri
Acquora, seque Iouis tantum munimine tutum,

Atque reseruatam patriæ, conciuibus, aris.
Acta ratis velo, iuuenum validisque lacertis,
Felici cursu Siculis allabitur oris:
Præcipitis memores fluctus, mirabile ducunt
Hesperia tetigisse solum, litusque tenentes
Optata potiuntur humo, spariantur arena.

Indè venenatis tentat configere telis
Alloquij Præfectus amens penetralia casta
Sanctorum, stabili promittens foedere, tantum
Sacrificare Ioui placeat, fore semper amicos
Cæsaris, auctos diuitijs, & honoribus illis,

Quos nouit patribus Romanis ferre senatus.
Nil agis, ô Præfecte, putas corrumpere verbis,
Quos nôris pœnis nullis potuisse moueri.
Inconcuſſa fides non excutietur ab illis

Promittit
se crediturū
Christo, si p
sanctorum
orationes
possit libe-
rari à peri-
culo.

Videmirū
orationis
effectū, qua
fugāt mari-
nas, pcellas

Adscribit
votifragus
Præfectus
hoc mira-
culum Ioui.

Nititur blā
ditijs eos
reuocare
ad idolorū
culturam.

Verborum phaleris, quam nec mucro remouebit,
Cum ceruicibus institerit vibratus eorum.

Viribus hinc iterum nauæ pro tempore sumptis,
Altiùs æquoreas trepidantes ire per undas
Proponunt, litus remis pulsare sinistrum,
Perque Syracusios portus, Catinosque meando,
Messanos tandem, ventis spirantibus, intrant.
Hincque renascenti tenebris Phaëthonte repulsis,
Regia Lucanis vrbs nobilitata colonis
Hos recipit: nec iam Præfesto, credere ponto
Seque suosque, placet: via quaeritur altera nulli
Cognita nauigio, tunc Imbritiamque Locrosque,
Quaque Cusentinus suaues ager efflat odores,
Linquunt præcipiti cursu Scyllatia rura,
Et mare Tyrrhenum, Calabrosque notantia fines
Sanctorum sensere pedes, sensere catenas
Colla recurantes gemmis meliora vel auro.

Extimuitque duces Aphrorum nomine præfesto
Drumentina phalanx, fortesque potentia vidit
Atque triumphantes distinguens Apula rura
A Calabris & Lucanis. Vbi verba Tyrannus
In fasto recitanda die, reticenda nefasto,
Sede tribunali dicturus, quatuor ex his
Officio citare iubet, qui sic vocitati
Sunt, Arontius, Honoratus, Sabinianus,
Et Fortunatianus, quos conuenit amicis
Dicitis: O quoties monui vos cultibus vri,
Quos, sua post superos qui dat moderamina mundo,
Magnus amat Cæsar: si non insania vestram
Confundit mentem, vel nunc parete supremis
Thura cremando deis. Cui sic Arontius inquit:
Ut dijs sacrificet nostrum quem torseris, oprat
Pro Christo plesti, quam viuere pro simulacris.

Vix bene deserat, reliqui cum torua minanti
Præfesto referunt: Aliud nil dicimus vltra,
Nec facimus, quam quod fratris vox sacra probauit.
Indignatus ad hæc vesana mente Tyrannus,
Hos iubet occidi quinta sub luce diei
Ante Kalendas Septembris. Post in Venusinam
Vrbem, alia redeunte die, venit: hic quoque fratres
Hi, Septiminius, Felix, Ianuariusque,
Consolidata sibi fidei documenta tenentes,
Et manifestantes virtutum præmia Christi,
Cæduntur gladio sub eadem luce. Recedens
Indè Tyrannus Velimanum tendit, ibique
Plenus quæstis epulis terraque marique,
Et vino, quod gemma capax aurumque ferebat,
Plus sed adhuc sitiens humani sanguinis haustum,
Ante recumbentes allatos decapitari
Iussit Vitalem, Satorum, Repositumque,
Virgine sub quarto solem referente Kalendas.

Vltima lux magno finem positura labori,
Magnanimos summosque duces, & robora belli,
Ad quæ sita diu poscebat præmia, cæli
Regia signiferi reliquos exceperat omnes.
Congaudete polo celebres, quos celsa triumphis
Curia supremis inter sua sceptrâ locauit,
Patritios fecit, Dictatoresque creauit,

Non,

Quatuor
fratres citat-
ur ad iudi-
cis tribunal.

Gladio cæ-
duntur præ-
nominati
quatuor.

Itē alij sex,
diuersis ta-
men tēpo-
ribus.

Vides san-
ctorū ani-
mas post
mortē reci-
pi in cælo:

Non, Capitolina velut est in rupe statutum,
Semestri spatio, sed tempore perpetuali.
Nam neque diuinis humana potentia rebus,
Nec honor aeterno breuis est æquandus honori.

Confulis ad culmen tendentem cura senatus,
Plebis & assensus magnis maioribus indè
Erigit officijs, intercurrentibus annis,
Et maiestati tantæ sic præbet honorem,
Vt tamen hic solo non ampliùs imperet anno.
Egregius Christi miles semel omnia sumit,
Omnia semper habet, prætoria iura, curules
Sedes, & summos apices: non temporis illi,
Non alius casus, non ius, non vlla potestas
Auferet imperium. tanti sunt quippè vigoris
Præmia perpetuis non deficientia gazis.

Euolat intereà Præfectus versùs Ecanam
Vrbem, quam vulgus mutato nomine Troiam
Dicit, & in fundo quodam remoratur eundo.
Huius erat fundi per paucis auribus vsa
Fama prius, sed martyrio præstante decorem,
Terrarum, quæ gesta sonant, Sentianus vbiquè
Fertur, & est multis monumentum Religionis:
Hic Donatus & alter Felix sistere iussi,
Hostiles bello confringere vindice vires,
Atque coronari, sed non nisi sanguine fuso,
Exoptant: non terret eos crudele Tyranni
Iudicium, non & Phalaris miserabilis illa
Pœna, nec vngula discerpens penetralia, sed nec
Anceps in iugulum gladius condendus: inane
Ducunt certamen, si sese corpore nudo
Hostibus obiectent: orbem quàm vincere, plus est
His in agone mori: nôrunt ita nanque coronas
Germanos meruisse suas. His inclyta fratrum
Portio, quæ superest, Dominum firmata precatur:

Iustitiæ Deus omnipotens & amator & author,
Conscie votorum, pariles attende, labores
Fraterni placuere tibi, placeant quoquè nostri,
Nec patiæ tuo sumpti pro nomine belli
Victores non esse: duces, te remige, fratres
Quod gratæ portum primi subière quietis,
Innumeras tibi nos agimus grates & habemus.
Hoc solum pietate tua concede, rogamus,
Vt quos vna fides, affectus, sanguis & vnus
Germanos fecit, meritum non separet vllum.

Hæc inter Præfectus eos accersit, & ante
Armatas acies sic increpat ore minaci:
An ne duces scelerum vos estis, sollicitantes
Fraternos animos mortem præferre salutem?
Ergò ne tam dirum putat improba vestra voluntas
Tot populos seruire deis? censetis & esse
Cælicolis libare nefas, quod Regna, quod vibes
Innumera faciunt? lam nunc primordio vestra
Quæ fuerint, res ipsa docet: peiora probabit
Infeliciores euentus: mutate malignam
Mentem, peruersum simul & reprobabile scite
Præferri polluta sacris: desistite captis,
Pœniteatque negasse deos, dum tempus habetis
Mutandi votum: sacros celebrate penates,

B 4

(Si

Venit Eca-
nam tyran-
nus cum duo-
bus fratribus
superstiti-
bus.

Oratio san-
ctorum Do-
nati & Fel-
icis ad Do-
minum.

Accersite eos
impius ty-
rannus ac
publicè in-
crepat.

(Si dici fas est) quos Cæsar & orbis adorat,
 Esse sacros: aliter sententia vos capitalis,
 Ut reliquos, feriet. Sic fato fatur uterque,
 Ficus nulla sibi contraria posse nocere:
 A nobis moniti fratres felicibus armis
 Perfidiam vicere tuam: nos turpe putamus
 Cedere, qui semper socios instruximus hostem
 Vincere: pro nihilo tua ducimus omnia dicta,
 Teque tuosque deos contemnimus, esse retrusos
 Quos scimus barathro, non cali sede locatos.
 Cæca tibi rabies obtutus cordis ademit,
 Nec verum spectare sinit: mendacia tantum,
 Quæ semel admisit tunc in puerilibus annis,
 Seruat adhuc pectus, quem non fortuna saporem,
 Non valet ingenium, non immutare senectus.
 Sed tamen hoc animi studio quod iura tueris
 In præfecturæ commisso munere, posses
 Vel modicè tecum reputare, scelesti deorum
 Gesta quid exhibeant: An non ibi furta leguntur?
 Non & adulterijs maculata cubilia? scorta,
 Iurgia, conflictus, periuria, damna, rapinæ,
 Incestus, rixæ? pellex ibi filia matris?
 Et pater est natæ coniux, fraterque sororis?
 Hi possent habitare polum, quos vilis inopsque
 Vrbs excluderet? Adde domicilium quibus ipsum
 Dicuntur decorasse modis immanibus, omnis
 Atque feris plenus beluis ostenditur ather.
 O decus occultum Tarpeium, qua ratione
 Monstrorum sedes diuina putabitur ædes?
 Quis pecudis vellus, quis taurum parte latentem
 Dimidia, quis Tyndaridas, Cancrumque, Leonem,
 Virginis & thalamum, Chelas, & Scorpion atrum,
 Arcum non vnquam vacuum stridente sagitta,
 Illic imposuit? Capricornus, Aquarius, atque
 Pisces sunt ibi: Serpens cum geminis micat Arctis:
 Pegasus, Eridanus, Centaurus, & Hydrus, & Argo
 Illustrant cælum. sunt hæc credenda peritis,
 Et dominis Terræ? Non vos fidei pudet huius?
 Cornigeros tua Roma deos fallens, secus vndam
 Fontis Auentini, quos nunc religauit, adorat:
 Semicanemque virum colit, & phantasmata cælo
 Credit & esse docet, nolentes credere multis
 Supplicijs lacerat: quam perdita, quam furiosa
 Sit, Præfecte, paret: Cur non reminiscitur eius,
 Qui mare, qui terras sibi contulit atque subegit,
 Arbitrio curanda suo, qui principiorum
 Est ortus sine fine manens, qui protegit omnes
 Inuisa virtute suos, qui fortibus aulam
 Cælestem confert, nox non ibi lumina condit,
 Non Sol iste diem facit: at sua omnia plena
 Luce creatoris, cuius recreantur odore,
 Affectu gaudent, pascuntur amore fideles.
 Tunc Præfectus eos, feruenti concitus ira,
 Suspendi manibus iussit post terga ligatis,
 Torquerique diu clamantes: Sint tibi grates
 O Iesu pie, qui nobis tormenta ferendi
 Virtutem præbes. Instanti tempore noctis
 Distulit immittis poenis certare tyrannus,

Docet san-
 cti, gregium
 deos facti-
 legos fuisse
 homines.

Graviter
 torquetur.

Semi-

Semineces nox vna leuat. Redeunte diei
Luce, cruenta dies libamina ferre iubentur.
Nolunt, nolentes defleunt colla, minaci
Truncantur gladio, corpus mortale repellunt,
Mercedem sumunt æternam. Taliter ambo
Septembris primo, cum sole ruente, ruerunt,
Victuri cum Rege Deo, cum sole perenni.

Tunc Marcus præsul venerabilis vrbis Ecanæ,
Cum clero veniens, sanctorum corpora noctu
Detulit, & precij fundens opobalsama magni,
Atque peregrino peregrinis rebus odori
Permixtis studio, solennibus & celebratis
Exequijs, eadem veluti res tanta petebat,
Mœnibus in proprijs summo tumulauit honore.

Capite ple-
ctuntur.

Honorificè
sepeliuntur.

VITA S. IVSTI LVGDVNENSIS EPISCOPI,
VT HABETVR IN ANTIQVIS MS. EXEMPLARI-
bus, quibus vetustissima Martyrologia adstipulantur.
Stylum hincindè modicè eliminamus.

VITAM beati Iusti Lugdunensis Episcopi cogimur adiu-
rati vel breuiter exponere: qui Lugdunensis quondam
vrbs sacerdos, nunc eius apud Christum patronus est. Cuius
cum mecum reputo inexpugnabilem in operibus
fidem, præcipuum in victu rigorem & parsimoniam, diu-
turnam in solitudine habitationem, eò sanè adducor, vt
incunctanter affirmare non dubitem, eum, licet pro Chri-
sto martyrium non obièrit, tamen complèssè martyrium.

Non enim martyrium perficit sola sanguinis effusio, nec
sola confert fidei palmam illa exustio flammaram, aut fu-
nesta manus carnificum: nec occasu duntaxat & inter-
neccione, sed contemptu quoque corporis venit ad coronam: & (quod citra vllam
beatorum martyrum, qui in persecutionibus sunt defuncti, iniuriam dictum volu-
mus) carnem afflixisse, de mundo triumphasse, diabolum proteruisse, martyrium est.
Vt enim hæc ipsa rerum comparatione altrinsecus inter se conferamus, martyr vin-
cit subitum tortoris ignem: beatissimus Iustus edomuit flammam quotidianam. Mar-
tyr breuem suscipit cum persecutore conflictum: beatus Iustus longum habuit ad-
uersus vitia carnis certamen. Martyr in strenua & virili colluctatione, Iustus in dia-
bolica infestatione conseruauit patientiam. Martyr pro Christo patitur, quia pati
desiderat: voluit verò etiam beatus Iustus pati. Martyr abnegans idola, verum Deum
confiteretur: Iustus vt præclariùs Christum confiteretur, seipsum abnegauit sibi. Po-
stremò, martyris certamen omne, mors illata consummat: beati verò Iusti auctum
est certamen, dum mors negatur. Audi Apostolum dicentem: Mihi mundus cruci-
fixus est, & ego mundo.

Septembris 2.

Martyrium
obicit mul-
tis modis,
& præferim
re GREGO-
rio per pa-
tientiam.

Galat. 6.

Ac primùm quidem, vt de nomine beati antistitis pauca dicamus, vsitatum est in
sacris literis, vt ipsa nominum impositio siue enunciatio, quædam sit annunciatio
futurorum. Ità ergò & Iusti nostri subsequenti vitæ gratiam iam inde ab incunabulis
impositum nomen expressit, dum instinctu diuino præ se ferens id, quod futurum
erat, proprium accipit vocabulum à testimonio meritorum. Vnde etiam factum ar-
bitror, vt ille sanctus adolescens, tam virtutis, quàm itineris eius particeps futurus,
nomen Viatoris acciperet. Porro Iustus, Viennensis primùm Diaconus, postea ve-
rò Lugdunensis ecclesiæ antistes consecratus est. Quam ille ecclesiam tanta purita-
te, integritate, modestia, pietate, patientia per multos rexit annos, tanta quoque
pauperum cura, tanta diuinorum mandatorum obseruatione, vt etiam magnificos
& præstantes Domini sacerdotes omni virtutum gratia anteiret.

Viator mi-
nister & di-
scipulus S.
Iusti.

S. Iust' Epi-
scopus Lug-
dunensis.

Sed cum ità intentus functioni suæ & plebis profectui, illi ecclesiæ præsideret, ad
cunt